

Beskattning av delägaraktier

En skatterättslig analys av PwC-målet

Joel Uddenäs

Kandidatuppsats i handelsrätt

HARH10

VT2014

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Innehållsförteckning

Inledning	13
Bakgrund.....	13
Syfte och frågeställning.....	14
Avgränsningar	14
Metod och material	14
Disposition	15
Värdering av onoterade aktier.....	17
Inledning.....	17
Gällande rätt.....	17
Sammanfattning och slutsatser.....	18
PwC-målet.....	21
Inledning.....	21
Värdepapper: definition av begreppet.....	21
Inledning.....	21
Civilrättslig aspekt	21
Skatterättslig aspekt	23
PwC-målet	24
Förvaltningsrättens mål nr 7382-13 7385-13.....	24
Värderingen.....	26
Kritik mot rättsfallet.....	29
Sammanfattning och slutsatser.....	31
Förtäckta förmåner.....	33

Inledning.....	33
Förtäckt lön	33
Utdelning eller förtäckt lön?	35
Inledning.....	35
Vinstandelslån gav inte rätt till ränteavdrag.....	36
Utdelning baserad på lönsamheten	36
Lotteri med krav på prestation från anställning anses som förmån	37
Krav på anställning utlöser beskattning för stipendium.....	37
Villkor som inte utlöst beskattning för stipendium.....	38
Sammanfattning och slutsatser.....	38
Sammanfattande slutsatser	41
Käll- och litteraturförteckning	43
Rättsfallsförteckning.....	46

Summary

Since the 1990s it is increasingly common to retain key personnel in the company through different kind of incentive plans. These plans involve the partners in a company's profit development by giving them the opportunity to take part in a incentive plan. Common among consulting firms today are ownership plans, where employees have the opportunity to acquire shares in the company for upholding their employment and keep performing results. The shares can not be sold to make a profit. These shares are purchased for only ten SEK, and in return create several thousands of swedish kronor in dividends. The Swedish tax authority is questioning the market value of these shares and argue that the market value is far higher than ten SEK, because of the high dividends. If the share is purchased from the company for a price below the market value, the employee is subject to income taxation.

The purpose of this thesis is to analyse Förvaltningsrätten Stockholm's court ruling from 2014-01-31 and to highlight the problems with valuation of unlisted shares by swedish law. The characteristics of the dividend will also be analysed, to establish its true tax-character.

The conclusions of the thesis show that the legal situation regarding valuation of unlisted shares tainted with restrictions is unclear. Current law states that when valuing a benefit, all circumstances that affect the benefit affect the valuation. When valuing an unlisted share the law refers to methods used on the capital market. However these methods are not sufficiently developed to value unlisted shares tainted with restrictions. Regarding the company's dividend, the thesis states that the true tax-character of the company's dividend is salary and not dividend.

Sammanfattning

För att bibehålla nyckelpersoner i företag är det sedan 1990-talet allt mer vanligt med olika sorters incitamentsprogram. Anställda får förvärva ägarandelar i bolaget som incitament att fortsätta arbeta hårt för företaget och dess framtida resultat. Vanligt bland konsultbolag idag är s.k. delägarprogram där anställd i bolaget får möjligheten att förvärva aktier i bolaget mot att de bibehåller sin anställning samt presterar bra resultat. Aktierna går inte att sälja vidare eller göra någon kapitalvinst på. Aktierna köps för endast ett tiotal kronor och ger flera tusentals kronor i utdelning. Skatteverket anser att aktiens marknadsvärde är bra mycket högre än ett tiotal kronor, med tanke på de höga utdelningarna. Därmed anser de att förmånsbeskattning ska utlösas när de anställda får förvärva aktierna till ett underpris gentemot marknadsvärdet.

Syftet med uppsatsen är att med utgång från Förvaltningsrätten Stockholms avgörande 2014-01-31 mål nr 7382-13 7385-13, analysera rättsfallet och med hjälp av analysen belysa problematiken med värdering av onoterade aktier genom gällande rätt. Vidare finns det argument att ifrågasätta utdelningens karaktär. Därför analyseras även utdelningen vid denna typen av upplägg, för att fastställa dess verkliga skatterättsliga innebörd.

Metoden som används i uppsatsen är juridisk metod med utgång från rättskällan. För analys och utgångspunkt i uppsatsen ligger fokus på Förvaltningsrätten Stockholms avgörande 2014-01-31.

Slutsatserna av uppsatsen visar att rättsläget kring värdering av onoterade aktier behäftade med förfoganderättsinskränkningar är oklart. Gällande rätt ger inte mer hänvisning än att vid förmånsbeskattning ska alla omständigheter påverka värdet på förmånen. Onoterade aktier ska därefter värderas efter någon av de som finns metoder på kapitalmarknaden. Dock är dessa metoder inte tillräckligt utvecklade för att värdera aktier behäftade med förfoganderättsinskränkningar. Angående

bolagets utdelning är det mycket som visar på att utdelningens riktigt skatterättsliga karaktär är lön och inte utdelning.

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslag (2005:551)
HFD	Högsta Förvaltningsdomstolen
IL	Inkomstskattelag (1999:1229)
PwC	PricewaterhouseCoopers
Prop.	Proposition
SN	Skattenytt

1. Inledning

1.1 Bakgrund

För att bibehålla nyckelpersoner i ett företag och minska det s.k. principal-agent-problemet som uppstår mellan de anställda i ett företag och dess ägare, används incitamentsprogram. Dessa aktierelaterade program ger de anställda möjligheten att i framtiden få ta del av företagets värdetillväxt och därav för prestera och främja företagets framgång. Vanligt idag bland konsultbolag är s.k. delägarprogram där de anställda får förvärva aktier i bolaget för endast ett tiotal kronor, aktier vilka sedan ger en utdelning på flera tusentals kronor. Skatteverket har ställt sig frågande om det är rimligt att en aktie med en så stor utdelning endast kan ha ett marknadsvärde på ett tiotal kronor enligt reglerna i 61 kap. 2 § inkomstskattelagen (IL).

Av 61 kap. 2 § IL. framkommer det att förmåner ska värderas till marknadsvärdet. Detta betyder att den anställde förmånsbeskattas med den eventuella mellanskillnaden på det underpris denne betalar och marknadspriset på den underliggande tillgången. Således är det inga problem att fastställa förmånsvärdet för en marknadsnoterad aktie men när aktien inte är noterad blir det mer problematiskt. Värderingen problematiseras ytterligare av eventuella förfoganderättsinskränkningar. Frågan är hur eller om dessa förfoganderättsinskränkningar ska påverka värderingen. Skatteverket har under det senaste året upptaxerat revisorer på miljonbelopp. Tvisten ligger i hur dessa förfoganderättsinskränkningar ska påverka värderingen. I avsaknad av lagregler för hur en marknadsvärdering ska göras samt utebliven vägledande praxis leder detta till en osäkerhet för innehavaren av förmånen med vilket belopp denne kommer att beskattas för.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är, att med utgång från förvaltningsrättens avgörande 2014-01-31 mål nr 7382-13 7385-13, analysera rättsfallet och med hjälp av den analysen belysa problematiken för förmånsbeskattning av onoterade aktier behäftade med förfoganderättsinskränkningar. Analysen avser att utreda vad gällande rätt säger och ger för vägledning av värdering av onoterade aktier som förvärvats i tjänsten. Vidare finns det argument för att ifrågasätta utdelningens karaktär. Därför analyseras även utdelningen vid denna typen av upplägg, för att fastställa dess verkliga skatterättsliga innebörd.

Min frågeställning:

- Är det möjligt att förmånsbeskatta delägaraktier behäftade med förfoganderättsinskränkningar genom värdering? Om det inte är möjligt, kan de då beskattas på något annat sätt?

1.3 Avgränsningar

Hur förfoganderättsinskränkningar påverkar beskattningstidpunkten har behandlats i flertalet tidigare uppsatser. Därför behandlas inte detta i uppsatsen. Vid fråga om utdelningens karaktär, huruvida denna är att anse som förtäckt lön, används praxis inom området. Denna praxis är avgränsad till den typ av fall med förtäckt lön som har samma karaktär som en utdelning. Övrig praxis gällande förtäckt lön behandlas därmed inte i uppsatsen. Den fria rörligheten inom EU kan påverka svensk rätt men det tar uppsatsen inte hänsyn till. Uppsatsen är därmed begränsad att endast behandla svensk rätt.

1.4 Metod och material

Metoden som används i uppsatsen är den traditionella juridiska metoden och utgår från rättskällehierarkin för en redogörelse av dagens rättsläge inom området, *de lege lata*. Utgångspunkten är därmed relevanta lagrum i IL. Materialet som används i uppsatsen är anpassat efter rättskällehierarkin i en fallande ordning, Lagtext, förarbeten, praxis samt doktrin.¹ Förarbeten, praxis och doktrin kommer få stor

¹ Sandgren, C. 2007, sid. 37.

betydelse för uppsatsen då lagtexten varken ger en klar definition av värdepappersbegreppet eller hur onoterade aktier ska värderas.

I uppsatsen utgår jag ifrån en grundlig analys av Förvaltningsrättens dom 2014-01-31 mål nr 7382-13 7385-13. Fallet belyser problematiken kring värdering av onoterade aktier och är i sig det första i sitt slag. Förvaltningsrättens domskäl ger värdefull insyn i hur argumentationen kring problematiken lyder. Därför blir hänvisad lagtext, förarbeten samt doktrin vägledande för uppsatsen. Lagtexten och förarbetena från 61 kap. 2 § IL., vilken reglerar att förmåner ska värderas till dess marknadsvärde, genomsyrar därför uppsatsen.

Då det finns begränsat med lagtext är praxis inom området vägledande för uppsatsen. Rättsfall har hämtas och rangordnats i följande ordning från Högsta Förvaltningsdomstolen (HFD), kammarrätten och Förvaltningsrätten. Regeringsrätten som idag är HFD, refereras till dagens namn genomgående i hela uppsatsen. Vid bedömning av utdelningens karaktär är praxis gällande utdelningar som ansetts som förtäckt lön något begränsad och jag tar därför hjälp från praxis gällande skattefria stipendier som ansetts som förtäckt lön. Skattefria stipendier lyder under en egen lagtext och därför tas hänsyn till dess skillnad i karaktär från utdelningar, men jag anser att dessa rättsfall ger en viktig vägledning vid bedömning av utdelningens karaktär.

Doktrinen som används i uppsatsen har hämtats främst från vetenskapliga tidskrifter t.ex. Skattenytt (SN) och Svensk Skattetidning för största möjliga tillförlitlighet. Denna doktrin får anses ha en stor auktoritet då den har genomgått en kvalitetskontroll.² Genomgående tas hänsyn till författarnas egna åsikter samt att de kan ha ett egenintresse i frågan.

1.5 Disposition

Uppsatsen inleds i kapitel 2 med en generell beskrivning av hur onoterade aktier ska värderas enligt gällande rätt. I detta kapitel kommer ett antal begrepp presenteras, vilka blir värdefulla för vidare förståelse av komplikationerna vid

² Sandgren, C. 2007, sid. 34.

värderingen av onoterade aktier behäftade med villkor. I följande kapitel 3 görs en grundlig analys av Förvaltningsrättens dom som ligger till grund för uppsatsen. Omständigheterna i målet samt vilka villkor som finns kopplade till aktien analyseras och sätts i perspektiv till gällande rätt. Kapitlet inleds dock med en mer generell genomgång av vad som är ett värdepapper enligt både civilrättslig- och skatterättslig aspekt för en djupare förståelse av problematiken med föfoganderättsinskränkningar. Därefter följer kapitel 4 med en djupare analys av utdelningens karaktär och huruvida den är att anse som utdelning eller något annat. De villkor som tillskrivits PwC-aktien jämförs med gällande rätt för förtäckt lön och sätts i sitt perspektiv huruvida utdelning är att anse som förtäckt lön. Slutligen presenteras uppsatsens sammanfattande slutsatser i kapitel 5.

2. Värdering av onoterade aktier

2.1 Inledning

För att bestämma om en förmån utlöser förmånsbeskattning behöver förmånens marknadsvärde fastställas. Normalt vid noterade aktier är detta relativt lätt att fastställa. När aktien inte finns att handla på någon marknad är detta svårare.

2.2 Gällande rätt

I förarbetena till 1990 års inkomstskattelag diskuterades problematiken med värdering av förmåner utan klart marknadsvärde. Målet var att uppnå en enhetlig och neutral beskattning. Dock upplevdes det i praktiken som att förmåner ofta undervärderades och ofta påverkades av allmänna försiktighetsprinciper, men även att subjektiva inslag påverkade värderingen. Kommittén till förarbetena lämnade förslaget att värderingen inte ska tillämpas med alltför stor försiktighet. Målet ska vara att värdera förmånen till dess verkliga marknadsvärde. Det är givetvis också angeläget att eftersträva författningsmässiga förutsättningar som kan tillgodose kravet på en objektiv bedömning. Därmed ska marknadsvärdet ställas till ortens pris. Ortens pris har emellertid bytts ut mot dagens marknadsvärde.³

Inkomster i annat än pengar ska enligt reglerna i 61 kap. 2 § IL värderas till marknadsvärdet. Det som avses med marknadsvärdet är det pris förmånstagaren hade fått betala kontant för förmånen om denne själv köpt förmånen. Således ska det pris som gäller på orten/marknadsvärdet vara det värde som grundar för beskattning av förmånen.⁴

³ Prop. 1989/90:110 sid. 319 ff., 655.

⁴ Se Andersson, Saldén Enérus, Tivéus, Inkomstskattelagen (16 april. 2014, Zeteo) kommentaren till 61 kap. 2 § IL.

I tidigare praxis har domstolarna ofta valt att värdera onoterade aktier genom substansvärdeметoden med tillämpning av försiktighetsprincipen även om det som tidigare nämnts att detta går emot vad förarbetena avsett. Vid en substansvärdering beräknas företagets värde som den verkliga förmögenheten i bolaget. Utgång ligger i marknadsvärde av alla tillgångar i balansräkningen. Därefter räknas detta ner med rörelseskulder samt latent skulder i bolaget vilket ger en nettoförmögenhet- substansvärdet i bolaget. Den näst mest vanliga metoden som är möjlig att använda för att värdera onoterade aktier är avkastningsmetoden. Den bygger förenklat på en beräkning av bolagets värde genom en uträkning av nuvärdet på bolagets framtida vinster.⁵ Problem med värderingen av onoterade aktier är när olika typer av förfoganderättsinskränkningar finns behäftat aktien, vilka är mycket vanliga när anställda får förvärva aktier i bolaget.⁶ Före värdepappersregelns förekomst användes dessa inskränkningar i skatteplaneringssyfte för att skjuta upp beskattningen av finansiella instrumenten. Detta genom kontantprincipen då förmånen inte beskattades förrän förfoganderättsinskränkningarna upphörde.⁷ Med värdepappersregelns införelse stoppades dessa planeringsmöjligheter för att skjuta på beskattningen. Regeln återfinns idag i 10 kap. 11 § IL. och fastställer att en skattskyldig som förvärvar värdepapper på förmånliga villkor ska beskattas det år förvärvet har skett. Därmed ska beskattning inte kunna skjutas upp med hjälp av inskränkningar i förfoganderätten. Dock har förfoganderättsinskränkningar fortfarande en betydande effekt vid värderingen av onoterade aktier vilket diskuteras längre fram i uppsatsen.

2.3 Sammanfattning och slutsatser

För värdering av onoterade aktier som inte är aktuella för handel på någon marknad ger förarbetena vägledningen att någon av de metoder som används på kapitalmarknaden ska användas för värdering. De två mest vanliga är substansmetoden som grundar sig i företagets faktiska värde samt

⁵ Edvardsson, L. 2013, sid. 164.

⁶ Tivéus, U. Jacobsson, S. 2013, sid. 313 f.

⁷ Prop. 1989/90:50 s. 74.

avkastningsmetoden som grundar sig i företagets framtida resultat. Problematik som idag saknar hjälp från gällande rätt är hur förfoganderättsinskränkningar påverkar värderingen av onoterade aktier, och det är alltså oklart hur dessa fall ska bedömas.

3. PwC-målet

3.1 Inledning

För en grundlig analys av PricewaterhouseCoopers (PwC) -målet är det av central betydelse att först fastställa vad ett värdepapper faktiskt är vid bedömningen om en värdepappersförmån föreligger eller inte. Genom att fastställa definitionen av värdepapper borde det vara enkelt att utröna vilka villkor som kan knytas till värdepappret utan att statusen för värdepapper, och därmed förmån, går förändrad.

Därefter görs en grundlig analys av rättsfallet gällande värderingen och rättsfallets lämplighet med gällande rätt.

3.2 Värdepapper: definition av begreppet

3.2.1 Inledning

För att en korrekt värdering av en aktie ska kunna göras är det viktigt att fastställa vad ett värdepapper faktiskt är. I kapitlet fastställs vad ett värdepapper är ur en civilrättslig och skatterättslig aspekt. Anses aktien inte vara ett värdepapper kan detta få betydande konsekvenser för framtida bedömningar.

3.2.2 Civilrättslig aspekt

Värdepappersbegreppet är av central betydelse på de finansiella marknaderna. Dock har lagstiftaren inte valt att definiera begreppet tydligare. Då en tydligare definition av begreppet saknas i IL används uttrycket i dess civilrättsliga bemärkelse.

I förarbetena till lag (1991:980) om handel med finansiella instrument benämns värdepapper såhär:

”Med värdepapper avses en handling som tillförsäkrar innehavaren en viss rättighet som vanligen kan omvandlas till pengar. Till värdepapper räknas

traditionellt aktier, obligationer, förlagsbevis, värdepappersfundsandelar, växlar, checkar och vissa andra skuldebrev”.⁸

Med tanke på att en mängd olika instrument omsätts på den finansiella marknaden idag är definitionen vag. Instrument som saknas från definitionen är t.ex. optioner och terminer, som inte nämns överhuvudtaget.⁹ Med tanke på att det handlar om en rättighet som ”vanligen” kan omvandlas i pengar, ger detta upphov till en subjektiv bedömning för det enskilda fallet. Det civilrättsliga värdepappersbegreppet får därmed anses vara oberoende av de villkor som kan tänkas tillkomma vid förvärvet av olika sorters incitamentsprogram. Doktrinen är överensstämmande om att det krävs mycket långtgående förfoganderättsinskränkningar för att värdepapprets status ska gå förlorad rent civilrättsligt. Tivéus menar att alla instrument ett bolag ger ut bör anses vara värdepapper eftersom de definitionsmässigt är avsedda för omsättning. Därav kan t.ex. en teckningsoption förses med förfoganderättsinskränkningar som villkor om fortsatt anställning eller överlåtelseförbud. I princip bör en teckningsoption kunna förses med vilka villkor som helst utan att statusen för värdepapper går förlorad. Finns det dock så långtgående förfoganderättsinskränkningar att väsentliga rättigheter, som Aktiebolagslagen (ABL) uppställer går förlorade, är det tveksamt om det är fråga om ett värdepapper. Risken blir då rent skattemässigt att optionerna är något annat, t.ex. löfte om framtida vinstdelning.¹⁰ Edvardsson och Rutberg gör liknande bedömningar och anser att samma bedömning är tillämplig på andra finansiella instrument som emitterats enligt ABL, t.ex. konvertibler.¹¹

⁸ Prop: 1990/91:142 s. 85.

⁹ Edvardsson, L. 2012 sid. 89.

¹⁰ Tivéus, U. SN, 1999, sid. 40ff.

¹¹ Edvardsson, L. 2012, sid. 94 samt Rutberg, J. Svensk Skattetidning, sid. 572.

3.2.3 Skatterättslig aspekt

Som tidigare nämnts finns det varken i IL eller i dess föregångare en klar definition om vad som anses vara värdepapper. Historiskt har lagstiftaren dock haft en ovilja att definiera begreppet. Anledningen till detta borde vara att systematiken vid beskattning av värdepapper inte är beroende av ett entydigt begrepp.¹² Inte bara systematiken, utan även själva begreppet, är beroende av en klar definition. Begreppet ska skatterättsligt bedömas ur det sammanhang i vilket det används.¹³

Fram till 1970-talet var antalet olika värdepappersformer få och det var därför lätt att särskilja dessa från varandra. Då behövdes inget skatterättsligt värdepappersbegrepp, eftersom eventuella gränsdragningsproblem mellan de då aktuella värdepappersformerna var lätta att hantera. Förutsättningarna förändrades dock under 1980-talet då utvecklingen på olika värdepappersformer utvecklades i en explosionsartad fart. Detta ledde till ett vägsål i gränsdragningsproblematiken. Valet landade i att antingen skaffa enhetliga beskattningsregler för alla värdepapper, vilket betyder ett väldefinierat värdepappersbegrepp, eller ännu mer detaljerade kategoriseringsregler i vilka de nya tillgångslagen kunde fördelas in. Även om 1990 års skattereform var skapad för att skapa enhetliga kapitalvinstregler landade inte valet i ett enhetligt värdepappersbegrepp utan istället i ännu fler detaljregler och kategorier för olika värdepappersformer.¹⁴ Lagstiftaren uttryckte i förarbetena att även om begreppet inte är helt klart ger det en relativt god bild av vad som avses. Skulle begreppet utformas efter endast en definierad rätt finns risken att det resulterar i att en rätt av liknande slag inte omfattas av bestämmelserna och därför kan undgå beskattning.¹⁵

¹² Edvardsson, L. 2012, sid. 95.

¹³ RÅ 2008 ref. 14.

¹⁴ Edvardsson, L. 2012, sid. 96.

¹⁵ Prop. 1997/98:133 sid. 31.

3.3 PwC-målet

3.3.1 Förvaltningsrättens mål nr 7382-13 7385-13

Klagande är PricewaterhouseCoopers Sverige AB som överklagat Skatteverkets beslut om tillägg på 48 300 000 kr i arbetsgivaravgifter på grund av att anställda förvärvat aktier i bolaget under marknadsvärdet. PwC:s delägare har fått köpa aktier i bolaget för 10 kr per aktie vilket har genererat en utdelning på 15 000 kr. PwC menar att 10 kr motsvarar marknadsvärdet på aktien medan Skatteverket menar att 10 kr klart understiger aktiens marknadsvärde. Parterna är överens att det är värdepapper som förvärvats.

Skatteverket anser att aktiens marknadsvärde är 35 000 kr. Skatteverket menar att PwC tar hänsyn till förfoganderättsinskränkningar vid värdering till marknadsvärdet, vilket inte ska göras vid en värdering av bolagets kassaflöden. Skatteverkets värdering grundar sig i den s.k. NUTDEL-metoden som är en typ av avkastningsvärdering där värdet bestäms genom bolagets framtida förväntade utdelningar. Skatteverkets beräkning tar dock hänsyn till att aktieägarna inte kan göra kapitalvinster på sina aktier, och därav inte sälja dem för ett annat värde än 10 kr. Ytterligare förfoganderättsinskränkningar har inte ansetts väsentliga för aktiens värdering. Skatteverket bygger sitt antagande på att investerare av aktier tänker på löpande avkastning och eventuell kapitalvinst vid försäljning. Skatteverket ställer sig den hypotetiska frågan: vem är intresserad av att få 15 000 kr i utdelning varje år och vad är denne beredd att betala för detta?

PwC yrkar på att Skatteverkets beslut ska undanröjas. Bolaget är överens med Skatteverket att värdet på bolagets aktier ska fastställas genom en marknadsvärdering. Dock menar bolaget att de förhållanden som är knutna till aktien måste beaktas. Marknaden för aktien är mycket begränsad. För att få bli delägare i bolaget måste alla ha samma agenda och arbeta heltid i bolaget. Bolaget använder sig vidare av ”naken-in-naken-ut”-metoden, vilket betyder att ingen kan köpa sig in i partnerkollektivet eller erhålla ersättning efter avslutat partnerskap. Bolagets ägarstruktur skiljer sig därför dramatiskt mot andra vanliga finansiella

placeringar. Vidare gör bolaget klart att en partner får ta del av utdelning vare sig den äger aktier eller inte. Skillnaden är endast att överskottet betalas ut som lön istället för utdelning.

PwC har låtit två utomstående professorer, Ian Cooper och Kenth Skogsvik, göra två självständiga värderingar av bolaget. Cooper anför i sitt uttalande de värderingsmetoder som används för noterade aktier inte kan användas för aktierna i bolaget, då de är inskränkta med villkor. Vidare anför han att det går att göra en värdering av en aktie som är behäftad med förfoganderättsinskränkningar, men dessa skulle då behöva beaktas. Dock skulle denna värderingsprocess vara mycket komplicerad och det går därmed inte att fastställa om aktiens värde i bolaget är över eller under 10 kr. Skogsvik gör klart att den utdelning som distribueras är ersättning för partners arbetsprestationer i bolaget. Vidare menar han att eftersom det inte är möjligt att sälja aktien för mer än 10 kr och alltså inte möjligt att göra en kapitalvinst på aktien, innehar den inget kapitalvärde utan endast ett personligt värde för partnern som då kan göra skatteväxling. Det enda möjliga marknadsvärde för en utomstående är således 10 kr per aktie. Kritik riktas även mot Skatteverkets värdering som inte tar hänsyn till alla gällande inskränkningar såsom villkor på heltidsarbete samt prestationskrav i bolaget.

Förvaltningsrätten anger i sina skäl för avgörandet:

Inkomster i annat än pengar ska värderas till sitt marknadspris. Med marknadspris avses det pris den skattskyldige skulle ha fått betala på orten om han själv skaffat sig motsvarande varor, tjänster eller förmåner mot kontant betalning. Eftersom det inte förekommer någon handel med bolagets aktier måste marknadsvärdet uppskattas. Richard Hager, jur. dr. och universitetslektor i civilrätt, gör ett utlåtande:

”Aktier som inte kan överlåtas saknar marknadsvärde. Att ett objekt saknar marknadsvärde hindrar inte att det har ett individuellt värde för ägaren. Ett sådant värde kan dock inte utan stöd i uttryckliga rättsregler utgöra grund för ett påstått

objektivt värde. Att aktieägare har skyldigheter måste beaktas när aktiens värde ska fastställas.”¹⁶

Även om det i förarbetena slås fast att det inte ska användas någon försiktighetsprincip vid värdering av aktier¹⁷ går förvaltningsrätten på linjen att värderingen av aktien ska göras med största möjliga noggrannhet, och schablonmässiga inslag som kan öka osäkerheten ska i möjligaste mån undvikas. Detta eftersom värdet ligger till grund för fastställande av underlag för skatter och avgifter. Vidare tar rätten hjälp av HFD:s mål RÅ 1996 ref. 75 vilket visar att beräkningen av värdet ska ta hänsyn till bolagets storlek, verksamhet, organisation m.m. Vidare ska alltid sådana förhållanden som kan betraktas objektivt inverka på värderingen. Rent personliga förhållanden och värderingar hos en köpare eller säljare t.ex. affektionsvärden och andra värden av, icke ekonomisk natur, ska inte beaktas.

Det är Skatteverket som har bevisbördan för aktiens marknadsvärde. Eftersom Skatteverket genom uppskattning har värderat aktien, vilket är behäftat med osäkerhet, måste Skatteverket tydligt bevisa att marknadsvärdet på aktien klart överstiger 10 kr per aktie. Detta har Skatteverket inte gjort. Vidare anser Förvaltningsrätten att de villkor som aktien är behäftad med gör att den saknar en betydande del av de karaktäristiska drag som normalt kännetecknar en aktie. De är även sådana objektiva överväganden som måste räknas in vid värderingen av aktien inför en möjlig affär för att värderingen ska bli rättvis, vilket Skatteverket inte tagit hänsyn till. Skatteverket förlorar därmed fallet, vilket de överklagat till Kammarrätten.

3.3.2 Värderingen

Det parterna är oense om är vilken värderingsmetod som ska tillämpas på aktien. Båda parter är överens att det är marknadsvärdet som ska fastställas.

¹⁶ Förvaltningsrättens mål nr 7382-13 7385-13.

¹⁷ Prop. 1989/90:110 s. 319 ff., 655.

Skatteverket vill använda sig av NUTDEL-metoden för att fastställa aktiens marknadsvärde. Detta går emot vad domstolarna har valt för metoder i tidigare praxis, då det varit substansvärdeметoden som legat till grund för värdering.¹⁸ Rent historiskt har Skatteverkets inställning varit att onoterade aktier ska värderas efter substansvärdeметoden, och endast i undantagsfall då svårigheter föreligger kan avkastningsmetoden eller likvidationsvärdeметoden användas. Skatteverket ansåg fram till år 2000, då deras senaste rekommendation upphörde, att substansvärdet i de allra flesta fall får anses ge uttryck för ett lägsta marknadsvärde på aktierna.¹⁹ I fall där marknadsnotering inte föreligger får man försöka fastställa ett beräknat marknadsvärde enligt någon av de modeller som används på kapitalmarknaden. Vidare belyser förarbetena problematiken med värdering efter dessa metoder då det förväntade värdet på värdepappret inte tillräknas marknadsvärdet.²⁰ På detta sätt har företag kunnat sätta emissionskursen till det framtida marknadsvärdet när kvalifikationstiden löper ut för att på så sätt undgå förmånsbeskattning.²¹

Vad som blev avgörande i fallet är att Förvaltningsrätten ansåg att PwC:s aktie saknade en del av de karaktärsdrag som vanligen kännetecknar en aktie. Domstolens argument talar emot tidigare praxis, som i sin tur talar för statusen för värdepapper inte går förlorad även med långtgående restriktioner.²² Domen motsäger i sig även förarbetena till värdepappersregeln. Där sägs det att om villkor behäftade i värdepappret skulle påverka värdepappersstatusen skulle detta kunna leda till att skattekrediter kan erhållas.²³ Förvaltningsrättens argumentation att det är svårt att avgöra om ett värdepapper föreligger eller ej går även det emot

¹⁸ Se RÅ 85 1:45 och RÅ 2004 not. 176.

¹⁹ RSV dt 1991:31.

²⁰ Se RÅ 1986 ref 36.

²¹ Prop: 1989/90:50 sid. 72.

²² Se: RÅ 2009 ref. 86 och RÅ 2009 not. 206.

²³ Prop. 1989/90:50 s 74.

tidigare fall från Skatterättsnämnden. Då de civilrättsliga kraven på aktien, utdelning och rösträtt kvarstår på PwC:s aktie.²⁴

Vid bedömning av vilken metod som är den rätta vid värderingen kan vägledning ges av tidigare praxis. Skatteverket har förvisso tagit i anspråk att vid tidpunkten för deras värdering fanns det inte skadeståndsanspråk mot bolaget. Dock har de inte tagit hänsyn till att delägaren har en skyldighet att arbeta i och vara lojal mot bolaget. Själva kravet på lojalitet och arbete i bolaget är ett åtagande som normalt inte krävs av en aktieägare. I RÅ 1996 ref. 44 var det fråga om en tävlingsvinst i form av en kostnadsfri resa till Rio de Janeiro. Här gjorde HFD bedömningen att förmånens värde ska beräknas till ett på strikt objektiva grunder uppskattat marknadsvärde. I detta fall gav lagtexten inte någon direkt ledning beträffande hur marknadsvärdet skall beräknas, liknande PwC-fallet. HFD gjorde bedömningen att värdera förmånsvärdet med utgångspunkt i det pris hon kunnat erhålla om hon utbjudit denna vunna resan på marknaden. Eftersom resan inte fanns på marknaden är det istället nödvändigt att ta hänsyn till resans längd, färdsätt, inkvartering och vad som i övrigt är inräknat i resan för att fastställa det verkliga förmånsvärdet. HFD gjorde därmed klart att alla aspekter måste vägas in för en värdering av förmånen när den inte kan handlas på någon marknad. Även i RÅ 2002 ref. 53 och HFD 2011 ref 55 (I) gör domstolen klart att vid en värdering måste en samlad bedömning göras av samtliga omständigheter i det enskilda fallet.

Att alla omständigheter kopplade till förmånen ska beaktas vid värderingen får därmed ses som givet. Frågan som uppstår är vilken av metoderna som ger ett riktigt värde på aktien. Som tidigare nämnt är den mest vanliga och tidigare av Skatteverket rekommenderade metoden substansmetoden. I RÅ 1997 ref. 81 gör dock HFD en bedömning som talar för att avkastningsmetoden ska användas. Målet behandlar ett producentkooperativ där huvuddelen av aktierna ägs av dess anställda. Företaget har bett om ett förhandsbesked då de avser att göra

²⁴ Skatterättsnämndens förhandsbesked den 18 september 2009, dnr 23-09/D.

förändringar i aktiernas utdelningsrätt. Samtliga aktier var föremål för hembud och värderades till substansvärdet. Anledningen till förändringarna var att koppla aktiernas utdelning till interna resultat hos de anställda. Frågan de ställde var om omvandlingen utlöste beskattning genom avyttring och om detta skulle kunna komma att beskattas i inkomstslaget tjänst med tanke på fåmansföretagsreglerna. HFD gör bedömningen att aktierna är att se som avyttrade när rätten till ökad eller minskad utdelning ligger till grund. Domstolen ansåg att utdelningen var att anse som utdelning och ingen tjänstebeskattning förelåg utöver det som följer av fåmansföretagsreglerna. Dock avslutade domstolen med att den förmån som föreligger när den anställdes aktie omvandlas till en aktie med bättre utdelning ska den förmånsbeskattas i inkomstslaget tjänst.²⁵ Tivéus konstaterar att hembudet till substansvärdet inte kan anses innebära att aktierna inte kunde ha ett högre värde än substansvärdet. Domstolens slutsats innebär således att aktierna i detta fall ska värderas enligt avkastningsvärdering.²⁶

3.3.3 Kritik mot rättsfallet

Som givet ovan är det svårt att återge värdepappret i PwC-fallet ett riktigt marknadsvärde. Detta betyder inte att värdepappret ska undgå dess riktiga beskattning. Förvaltningsrättens dom strider både därmed mot förarbetena till värdepappersregeln genom att villkor tillskrivs värdepappret och därmed uppnås skattefördelar. Samt förarbetena till 57e kap. IL, vilka har som syftet att motverka att tjänsteinkomster beskattas som inkomst av kapital.²⁷

Skatteverkets mål att sätta ett korrekt marknadsvärde enligt 61 kap. 2 § IL, på aktien misslyckas. Ett marknadsvärde som fallet visar är mycket svårt att fastställa på denna typ av värdepapper. Möjligen har fokus legat för mycket på värderingen och mindre på vad Skatteverket verkligen vill komma åt, det vill säga själva utdelningen. Eftersom bolaget är att anse som ett fåmansbolag blir reglerna i 57e kap. IL, gällande. För ett stort bolag som PwC blir därmed löneunderlaget enormt.

²⁵ RÅ 1997 ref. 81.

²⁶ Tivéus & Jacobsson. 2013, sid. 315.

²⁷ Prop. 1989/90:110.

Delägarna kan därför plocka ut sina utdelningar med en beskattning på endast 20 % enligt 57 kap. 20 § IL.

Frågan leder därmed till om det är fel på reglerna i 57 kap. IL. Under senare tid har reglerna kritiserats och setts som allt för generösa mot framförallt de stora revisionsbyråerna.²⁸ Tjernberg skriver i en kommentar till de förändrade fåmansföretagsreglerna inför 2014 att Regeringen är av uppfattningen att överutnyttjande av reglerna har skett främst av revisorer, advokater och konsulter.²⁹ Anställda har fått förvärva aktier i bolaget och på det sättet kunnat sänka sin marginalsatt från 57 till 20 % på stora delar av inkomsten. Regeringens förslag har lett till en kapitalandelsregel för att få använda sig av löneuttagsregeln, och numera måste en delägare äga minst 4 % i bolaget för att löneuttagsregeln ska kunna tillämpas. Tjernberg kritiserar förslaget och anser att kravet leder till inlåsnings effekter och konkurrensnedvridning.³⁰ Vidare menar han att även om reglernas införande kan få effekter på kort sikt arbetar de stora byråerna redan med omstruktureringar för att komma undan regleringen.³¹ Lodin anser att även om förfarandet är lagligt är resultatet inte alls i linje med tanken bakom fåmansföretagsbeskattningen.³² Syftet med reglerna i 57 kap. IL. var att stimulera företag att växa och ta den ekonomiska risk det medför. Därmed kunde arbetsstyrkans storlek vara ledande för att mäta företagets tillväxt- och riskbenägenhet. Med tanke på det senaste decenniets utveckling bland konsultbolag som i allt högre grad utnyttjar lönesummeregeln anser Lodin att dessa stora bolag inte ska få utnyttja sig av regeln. Detta kan lösas genom ett enkelt tillägg i lagstiftningen där innehavare av icke överlåtbara aktier i

²⁸ Svenska dagbladet ”Borg: vi ska stoppa det här” http://www.svd.se/naringsliv/nyheter/sverige/anders-borg-vi-ska-stoppa-det-har_8538390.svd hämtad den 2014-04-04 12:52.

²⁹ Tjernberg, M. SN, 2013, sid. 750.

³⁰ Tjernberg, M. SN, 2013, sid. 752.

³¹ Tjernberg, M. SN, 2013, sid. 750.

³² Svenska dagbladet ”Lagändring krävs mot revisorernas skattekyphål” http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/lagandring-kravs-mot-revisorernas-skattekryphal_5856189.svd hämtad den 2014-04-04 16:01.

”flerfämansbolag” inte ska få rätt att tillämpa lönesummeregeln.³³ Tjernberg menar att hela 3:12 systemet har spårat ur och anser inte att reglerna längre än hållbara. Han föreslår en slopning av hela systemet där man går tillbaka till en beskattning på 25 % på hela utdelningen, och med tanke på vilka gigantiska gränsbelopp som nu är möjliga kommer inte skattebortfallet inte bli så stort.³⁴

3.4 Sammanfattning och slutsatser

PwC:s värdering vinner mot Skatteverket eftersom Skatteverket inte tillräckligt starkt kan visa att aktiens riktiga marknadsvärde överstiger 10 kr. Domstolen fastställer att alla omständigheter kopplade till förmånen/värdepappret måste tas i beaktning vid en värdering. Med andra ord påverkar alla förfoganderättsinskränkningar kopplade till aktien dess värdering.

Problematiken som diskuterats ovan handlar om att det inte går att fastställa ett korrekt marknadsvärde på ett speciellt värdepapper med hjälp av de metoder från kapitalmarknaden som förarbetena hänvisar till. Fokus ligger på att fastställa ett korrekt marknadsvärde enligt 61 kap. 2 § IL. dock framkommer det genom fallet att detta är extremt svårt att fastställa. Att förfoganderättsinskränkningarna ska påverka värderingen av värdepappret får ses som klart genom diskussionen ovan, hur dessa förfoganderättsinskränkningar i sig ska värderas är dock oklart. Även om mycket av fallet handlar om vilken av metoderna från kapitalmarknaden som är den rätta att använda i fallet anser jag att vare sig det är substansmetoden eller avkastningsmetoden som är den rätta, kan inget korrekt värde sättas på aktien med hjälp av gällande rätt. Detta eftersom det är klart att villkoren kopplade till aktien ska påverka värderingen. Det saknas värdefull vägledning för hur dessa villkor ska värderas. Värderingsteknikerna på kapitalmarknaden är helt enkelt inte tillräckligt anpassade för denna typ av instrument för att ett korrekt marknadsvärde ska kunna fastställas. Värderingens rättsläge är oklart.

³³Svenska dagbladet ”Lagändring krävs mot revisorernas skattekyphål” http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/lagandring-kravs-mot-revisorernas-skattekryphal_5856189.svd hämtad den 2014-04-04 16:01.

³⁴ Tjernberg, M. SN, 2013, sid. 750.

En enkel slutsats skulle vara att anse att det är reglerna i 57 kap. IL. som det är fel på. Doktrinen riktar mycket kritik till reglerna och många förespråkar diverse förändringar, eller som Tjernberg en total avreglering av reglerna då lönesummeregeln idag möjliggör enorma gränsbelopp. Ett intressant förslag är att bygga vidare på är Sven-Olof Lodins förslag om att förhindra större bolag att utnyttja lönesummeregeln. Dock menar jag att det i detta rättsfall är mer intressant att titta på utdelningens karaktär. Det står alltså klart att PwC:s utdelning till dess partners endast är ett sätt att omvandla arbetsinkomster till inkomst av kapital. PwC erkänner mer eller mindre detta genom att bekräfta att ägandet av bolagets aktier endast påverkar inom vilket inkomstslag inkomsten ska beskattas . Även Skogsvik anser att utdelningen från bolaget är ersättning för arbetsprestationer. När dessutom Förvaltningsrätten gör bedömningen att aktien saknar de karaktäristiska dragen för en aktie blir det högst relevant att ifrågasätta huruvida PwC:s utdelning verkligen är en utdelning. Om aktien inte är att anse som en aktie blir det förundrande hur en utdelningen enligt reglerna i 57 kap. IL. kan bli gällande. Det blir därför intressant att undersöka utdelningens verkliga karaktär, huruvida utdelningen är att anse som förtäckt lön. Detta analyseras vidare i kapitel 5.

4. Förtäckta förmåner

4.1 Inledning

I följande kapitel behandlas förtäckta förmåner och framförallt när det blir aktuellt att se en utbetalning som förtäckt lön. Det grundläggande syftet med beskattningen av förmåner är att uppnå neutralitet mellan olika avlöningsformer. Detta betyder att en anställd ska beskattas på samma sätt om denne får kontant lön som en förmån. Förmånen ska beskattas på samma sätt som om denne fått lön och själv förvärvat förmånen privat.³⁵ Visar det sig att en utbetalning skett som skulle behandlats som lön kan det bli fråga om förtäckt lön, vilket gör det aktuellt att diskutera huruvida PwC:s utdelning är fråga om en förtäckt lön. En förtäckt förmån kan även vara en förtäckt utdelning. Dock föreligger sällan problem med förtäckt utdelning idag sedan skattereformen 1990, då det blev mer förmånligt att ta ut utdelning än lön. Därför behandlas inte förtäckt utdelning vidare i uppsatsen.

Den praxis som finns gällande huruvida utdelning är att anse som förtäckt lön är begränsad. Vid fråga om skattefria stipendier finns en mer bred och vägledande praxis om vilka villkor som kan tillskrivas stipendiet utan att det blir fråga om inkomst av tjänst. Därför blir det aktuellt att titta på gällande praxis samt doktrin inom det ideella området. Detta presenteras i 4.2 och 4.3.

4.2 Förtäckt lön

Före skatteomläggningen 1991 var det mer fördelaktigt att ta ut lön än utdelning. Idag är fallet det omvända. Detta har lett till att lagstiftningen och Skatteverket numera försöker förhindra att inkomster genererade genom arbetsprestationer faller ut som utdelning och beskattas som inkomst av kapital. Har utdelning skett

³⁵ Lodin m.fl. 2011, sid.137 f.

men utanför ABL:s ramar anses den vara förtäckt. Bara för att den är förtäckt betyder det inte att den ska särbehandlas.³⁶

Själva tvåpartsförhållandet när en person är både anställd och delägare i bolaget skapar problematik vid gränsdragningen mellan om det som betalas ut från bolaget är lön eller utdelning. Om företagsledaren i bolaget gynnas på bolagets bekostnad är det fråga om förtäckt lön.³⁷ Om förmånen utgår till en som endast är delägare beskattas förmånen enligt reglerna i 42 kap. 1 § IL. som inkomst av kapital. Om förmånen utgår till en som endast är anställd i bolaget beskattas förmånen som lön enligt 11 kap. 1 § IL. Själva gränsdragningen sker utan problem genom automatik när det endast handlar om antingen en anställd eller en delägare. Problematiken uppstår först när det handlar om en anställd delägare.

I förarbetena uttalas det att det finns en presumtion för förmånen att anses som lön när överlåtaren både är anställd och delägare i bolaget.³⁸ Dock framgår det inte tydligt av lagtexten hur gränsdragningen ska göras mellan inkomstlagen kapital och tjänst. Förarbetena ger inte heller tillräcklig ledning men uttrycker att tillgångar som är avsedda att bearbetas ska beskattas i inkomstlaget tjänst. Om avyttringen till övervägande del utgör värdestegring på investerat kapital ska beskattning ske som inkomst av kapital, men om vinsten till övervägande del beror på bearbetning av tillgången ska den beskattas som inkomst av tjänst.³⁹

I lagrådsremissen 2013-04-04 gällande förslag till reformerade inkomstskatteregler för den ideella sektorn betonas det särskilt att om givaren av stipendiet har ett direkt intresse av eller i framtiden kan ha nytta av det resultatet stipendiaten utför utlöses inkomstbeskattning.⁴⁰ Att det är fråga om ett stipendium visar sig inte ha någon innebörd i fallet. Det som bedöms är bidragets karaktär

³⁶ Lodin m.fl. 2011, sid. 398.

³⁷ Lodin m.fl. 2011, sid. 398.

³⁸ Prop. 1999/2000:15 sid. 146.

³⁹ Prop. 1989/90:110 s. 309 och s. 654.

⁴⁰ Lagrådsremiss "Förslag till förändrade inkomstskatteregler för ideell sektor" 2013-04-04 sid. 85.

vilket styr om bidraget hamnar inom inkomstbegreppet eller inte.⁴¹ När det gäller stipendier från arbetsgivare räcker det med att utgivaren av stipendiet har ett indirekt intresse för att beskattning ska utlösas. Även om andra bedömare anser att detta är ett lågt satt krav menar Hultqvist att ur ett inkomstbegreppsperspektiv, där allt härrör från en inkomstkälla, är detta att anse som inkomst av tjänst.⁴² Själva syftet med uppdragsförhållandet behöver inte vara uttalat, utan det räcker att utgivaren har ett direkt intresse av resultaten. Själva skattefriheten går därmed förlorad så fort utgivaren har ett direkt intresse i det resultat som förväntas av stipendiaten. Har utbetalningen karaktären av lön ska den beskattas som inkomst av tjänst.⁴³ Hultqvist skriver: ”Föreligger en sådan ambition vid arbetets utförande, att arbetet varit inriktad på belöningen, och denna ambition är rimlig, så att en adekvat kausalitet kan anses föreligga, skulle ett pris i form av ett utfallande stipendium vara skattepliktigt.”⁴⁴

4.3 Utdelning eller förtäckt lön?

4.3.1 Inledning

Eftersom lagtexten och förarbetena inte ger tillräckligt med vägledning för att lösa gränsdragningsproblematiken blir det aktuellt att titta på gällande praxis. Eftersom den praxis som finns angående olika utdelningars karaktär är begränsad, blir det aktuellt att även titta på praxis gällande förtäckt lön på skattefria stipendier för vidare vägledning vid bedömningen av PwC:s utdelning. Den rättspraxis som finns för skattefria stipendier lägger stor vikt vid huruvida anknytning mellan givare och mottagare föreligger. Det är även denna diskussion som skapat mest gränsdragningsproblem. Hultqvist anser att den praxis som föreligger inom området får anses som väl ledande med vilka villkor ett stipendium kan vara behäftat med, och det finns därmed en god ledning för att ta ställning till huruvida ett stipendium behäftat med vissa villkor är att anse som skattepliktigt eller inte.⁴⁵

⁴¹ Hultqvist, A. SN, 2013 sid. 513.

⁴² Hultqvist, A. SN, 2013, sid. 514.

⁴³ Hultqvist, A. SN, 2013, sid. 515.

⁴⁴ Hultqvist, A SN, 2013, sid .517.

⁴⁵ Hultqvist, A. SN, 2013, sid. 518 f.

4.3.2 Vinstandelslån gav inte rätt till ränteavdrag

HFD 2012 ref. 13 gäller ett överklagat förhandsbesked från Skatterättsnämnden angående en advokatverksamhet där två anställda har fått möjligheten att teckna vinstandelslån på 50 000 kr i bolaget. För detta erhåller de anställda en vinstandelsränta baserad på en på förhand bestämd procentsats av bolagets vinst. Villkoren som bestämmer räntan baseras på de sökandes erfarenhet och kompetens. Skatteverket ansåg att räntan skulle anses som lön och därmed beskattas som inkomst av tjänst samt att arbetsavgifter ska erläggas av bolaget. HFD gör bedömningen att allmänt för beskattning gäller att på grundval ska rättshandlingarnas verkliga innebörd vara den som ligger till grund för beskattning. Räntevillkoren har utformats på ett för långivaren förmånligt sätt. Räntan baseras inte på själva lånet i sig utan i de anställdas kompetens. Detta gör att räntan för lånet inte kan anses som ersättning för kredit utan något annat. Endast en del av räntan beviljas av HFD som ersättning för kredit.⁴⁶

4.3.3 Utdelning baserad på lönsamheten

Målet handlar om differentierad utdelning på aktierna i bolaget. Utdelningen kommer variera beroende på interna resultat. Intervallen kommer fastställas av styrelsen varje år. De tar då hänsyn till årets resultat samt fria vinstmedel. Därefter beslutar stämman om de differentierade utdelningarna. HFD menar att det inte finns någon anledning att i detta avseende behandla utdelningarna från bolaget som något annat än just utdelning. Dock föreligger det en direkt koppling mellan lönsamheten i aktieägarens verksamhetsgren och utdelning på dennes aktier. Därmed anser domstolen med hänsyn till den differentierade utdelningen att den mellanskillnad mellan den lägsta utdelningen och den som aktieägaren får är att se som ersättning för arbetsprestation och därmed ska beskattas som inkomst av tjänst.⁴⁷ Här lägger HFD vikt vid den del av utdelningen som den anställda aktieägaren kan påverka. Om aktieägaren kan påverka och därmed höja sin utdelning genom arbetsprestationer ska denna del anses som lön och beskattas i inkomstslaget tjänst.

⁴⁶ HFD 2012 ref. 13.

⁴⁷ RÅ 2000 ref. 56.

Målet RÅ 1997 ref. 81 som nämnts tidigare är även det intressant vid fråga om huruvida PwC:s utdelning kan ses som en förtäckt lön. Med tanke på att aktieägarna genom sina egna prestationer kunde öka sin utdelningen genom bra resultat inom sin verksamhetsgren gjorde HFD bedömningen att den del som överstiger den lägsta möjliga utdelningen ska anses som lön och därmed beskattas som inkomst av tjänst.⁴⁸ Detta blir mycket intressant i jämförelse med PwC-fallet då delägarna kan gå utan utdelning om de inte presterat tillräckligt bra resultat under det gångna året.

4.3.4 Lotteri med krav på prestation från anställning anses som förmån

Målet handlar om huruvida en resa utlottad till de anställda som utfört en viss prestation i bolaget ska anses vara skattefri lotterivinst. HFD menade i detta fall att resan är en förmån och ska beskattas i inkomstslaget tjänst eftersom särskilda prestationer i bolaget låg som krav för att ens ha möjlighet att vinna resan. Här valde domstolen att lägga vikt vid de krav om anställning och extra arbetsinsatser i bolaget.⁴⁹ Jämförelse till PwC-fallet kan göras då krav för att få ta del av utdelning ligger i starka arbetsinsatser i bolaget.

4.3.5 Krav på anställning utlöser beskattning för stipendium

I Kammarrättens dom från 2005 ansågs ett stipendium utställt från arbetsgivaren utlösa inkomstbeskattning. Fallet handlar om en utlottning av ett semesterstipendium från Pappersindustriarbetareförbundet. Villkoret för att få delta i utlottningen var att sökanden haft ett förtroendeuppdrag inom förbundet i minst 20 år. Villkoret av krav på viss anställning som behäftade stipendiet utlöste inkomstbeskattning och därav var det inte en skattefri utbetalning.⁵⁰

⁴⁸ RÅ 1997 ref. 81.

⁴⁹ RÅ 1986 ref. 44.

⁵⁰ Kammarrätten i Göteborg dom 2005-10-18, mål nr 4065-04.

HFD gjorde 1972 en liknande bedömning som i Kammarrättens dom 2005, då en banktjänsteman erhållit ett stipendium från bankens personalstiftelse för en resa till Frankrike för vidareutbildning i det franska språket. Med tanke på att det låg i bankens intresse att tjänstemannen utbildade sig i franska ansåg domstolen att detta var att se som en förmån och därför utlöstes inkomstbeskattning.⁵¹

4.3.6 Villkor som inte utlöst beskattning för stipendium

I RÅ 1989 not. 196 kom domstolen till slutsatsen att ett stipendium från arbetsmiljöfonden till två domare för att arbeta fram en lagkommentar inte var skattepliktig. HFD ansåg att de villkor som behäftade bidraget inte var att anse som ett villkorat stöd. Domarna fick bidrag för deras levnadskostnader under tiden för lagkommentaren. Dessa ersättningar ansågs inte vara ersättning för något arbete utfört åt fonden och kunde därför inte ses som inkomst av tjänst.⁵²

HFD:s dom från 2004 behandlar ett gränsfall för huruvida beskattning skulle utlösas. Fallet handlar om ett stipendium utfärdat av Svenska fotbollsförbundet. Stipendiaten förband sig att dels bedriva viss träning och genomgå vissa medicinska tester, men utöver det fanns det inget uppdrag eller krav på anställning inom förbundet. I viss mån ansågs stipendiaten ställa sig till förbundets förfogande att delta i landslaget och därmed utföra en prestation för förbundet, dock instämde endast minoriteten i HFD till detta. HFD gjorde bedömningen att beskattning inte skulle utlösas med skälen att de krav som ställts på stipendiaten inte var specifika för själva stipendiet utan var krav som ställdes generellt mot alla spelare gentemot förbundet och dess tävlingsbestämmelser.⁵³

4.4 Sammanfattning och slutsatser

Förarbetena ger presumptionen att en förmån ska anses som lön när det föreligger ett tvåpartsförhållande, en anställd aktieägare. Vidare ger inte förarbetena någon vägledning huruvida gränsdragningen mellan inkomstlagen ska göras. I

⁵¹ RÅ 1972 Fi. 906.

⁵² RÅ 1989 not. 196.

⁵³ RÅ 2004 ref. 33.

Lagrådsremissen gällande inkomstskatteregler inom det ideella området betonar remissen att om givaren har ett direkt intresse eller i framtiden kan dra nytta av resultatet som förväntas av mottagaren ska inkomstbeskattning utlösas. Hultqvist instämmer med remissen och anser att om adekvat kausalitet föreligger mellan villkor som liknar utförande av arbete kopplade till utbetalningen ska utfallande stipendium vara skattepliktigt. Vidare lägger remissen inte någon värdering i att det är stipendium som betalas ut utan väljer att enbart titta på utbetalningens karaktär, det vill säga dess verkliga skattemässiga karaktär.

Den praxis som presteras ovan styrker både Hultqvists och remissens argumentation att det är den skattemässiga karaktären på stipendiet som avgör om beskattning ska utlösas. Villkor som innebär en nytta för givaren och som ställts personligen till stipendiaten utlöser beskattning. Praxis har visat att villkor som är ställda generellt till flera personer, alltså fler än själva stipendiaten, är villkor som inte utlöser beskattning.

I PwC:s fall handlar det om villkor som är starkt kopplade till den anställda personligen. Krav på heltidsarbete samt resultat är två tydliga krav som borde utlösa beskattning i inkomstslaget tjänst. De rättsfall gällande utdelningar och vinstandelsränta som presenterats ovan styrker dessa argument. Det absolut tydligaste rättsfallet som talar för mina slutsatser är fallet gällande vinstandelsräntan. HFD gör klart i fallet att den ränta som betalas ut från bolaget till långivarna inte i själva verket har karaktären av ersättning för kredit utan karaktären av något annat. Att PwC:s utdelning har karaktären av lön menar jag är tämligen självklart då de själva medger att den enda skillnaden mellan en partner och en aktieägande partner är i vilket inkomstslag som utbetalningen ska beskattas i. Således anser jag att Skatteverket skulle ha vunnit fallet mot PwC om de valt att yrka på utdelningens karaktär istället för värderingen av aktien.

5. Sammanfattande slutsatser

Denna uppsats syftar till att utreda huruvida det är möjligt att förmånsbeskatta delägaraktier genom värdering. Även utdelningen har analyserats för att fastställa dess skatterättsliga karaktär och huruvida denna istället för värderingen kan utlösa tjänstebeskattning.

Vid värdering av onoterade aktier ska någon av de metoder som beskrivits från kapitalmarknaden användas. Problemet är att de metoder från kapitalmarknaden som förarbetena hänvisar till inte är tillräckligt sofistikerade för att väga in förfoganderättsinskränkningar i värderingen. Beroende på vad dessa förfoganderättsinskränkningar är kan en värdering med hjälp av gällande rätt vara mer eller mindre omöjlig. PwC-fallet handlar om att det inte går att åsätta ett speciellt värdepapper ett korrekt marknadsvärde. Detta p.g.a. att ägarna måste arbeta heltid samt prestera bra resultat i bolaget för att få behålla sin rätt till utdelning. Fallet visar hur dessa förfoganderättsinskränkningar gör det extremt svårt att fastställa ett korrekt marknadsvärde enligt 61 kap. 2 § IL. Det hela handlar om en avvägning mellan förutsägbarhet och minskade möjligheter till skatteplanering. Antingen görs tydligare regler, t.ex. att säga att aktien saknar marknadsvärde. Dock föreligger det då stora risker för ytterligare skatteplanering genom långtgående restriktioner, vilket lagstiftaren tidigare velat stoppa genom införandet av värdepappersregeln. Alternativt kan lagstiftaren göra klart att någon av metoderna eller en blandning av dem ska användas. Detta alternativ hade förmodligen löst Skatteverkets problem i PwC-fallet och minskat möjligheterna till framtida skatteplanering. Dock skulle det råda en stor osäkerhet för företag att förutse deras akties marknadsvärde.

Skatteverket har överklagat fallet till Kammarrätten och jag är övertygad att fallet slutligen hamnar i HFD, vilket förhoppningsvis ger värdefull vägledning för framtida fall. Tillsviare är rättsläget oklart huruvida det går att förmånsbeskatta PwC:s delägaraktier genom värdering. Dock avslöjar de

förfoganderättsinskränkningar aktien är behäftad med, att utdelningens riktiga skatterättsliga karaktär från bolaget är lön och inte utdelning. Därmed ska utdelningen utlösa tjänstebeskattning.

Det är således väldigt intressant att fråga sig om Skatteverket fått ett bättre utfall av rättsfallet om de istället valt att yrka på utdelningens karaktär som lön istället för värderingen av aktien. Jag övertygad att Skatteverket skulle ha vunnit mot PwC om de valt att yrka på utdelningens karaktär. Dock är jag tämligen säker på att det är relativt lätt för liknande bolag i samma bransch att omformulera sina villkor så att tjänstebeskattning undgås. Detta får dock framtiden utvisa.

6. **Käll- och litteraturförteckning**

Författningar

Aktiebolagslag (2005:551)

Inkomstskattelag (1999:1229)

Lag (1991:980) om handel med finansiella instrument

Offentligt tryck

Propositioner

Prop. 1989/90:110 om reformerad inkomst- och företagsbeskattning

Prop. 1989/90:50 om inkomstskatten för år 1990, m.m.

Prop. 1990/91:142 om handel och tjänster på värdepappersmarknaden,
m. m.

Prop. 1997/98:133 Beskattning av personaloptioner

Prop. 1999/2000:15 Slopade stoppregler

Lagrådsremisser

Lagrådsremiss – Reformerade inkomstskatteregler för ideell sektor
Finansdepartementet den 4 april 2013

Skatteverkets publikationer

RSV dt 1991:31

Litteratur

Edvardsson, Leif, *Skatteregler för incitamentsprogram*, andra upplagan, Stockholm Norstedts Juridik AB, 2012

Hultqvist, Anders, *Skattefria stipendier - särskilt om forskarfinansiering*, Skattenytt 2013 sid. 496-526

Lodin, S-O., Lindencrona, G., Melz, P., Silfverberg, Ch., *Inkomstskatt- en lärobok och handbok i skatterätt*, Del 2, trettonde upplagan, Studentlitteratur AB, Lund, 2011

Rutberg, Johan, *Optioner till anställda*, Svensk Skattetidning 1995 sid. 572 (nr:8)

Sandgren, C., *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare, ämne, material, metod och argumentation*, andra upplaga, Norstedts Juridik AB, Stockholm, 2007

Tivéus, Ulf, *Optioner -reavinst eller lön?*, Skattenytt, 1999, sid. 34-43.

Tivéus, Ulf, Jacobsson, Sara, *Skatt på finansiella instrument*, upplaga 1:1, Stockholm Norstedts Juridik AB, 2013

Tjernberg, Mats, *Förslaget till förändrade fåmansföretagsregler från 2014*, Skattenytt 2013 sid. 750-756

Internetkällor

Andersson, Mari, Saldén Enéus, Anita, Tivéus, Ulf, *Inkomstskattelagen. En kommentar*, Zeteo online, <http://zeteo.nj.se/docview?state=14741>, Sökord: inkomstskattelagen, Datum 2014-04-16, 2014.

Svenska Dagbladet ”Borg: vi ska stoppa det här” - http://www.svd.se/naringsliv/nyheter/sverige/anders-borg-vi-ska-stoppa-det-har_8538390.svd, hämtad den 2014-04-04 12:52

Svenska Dagbladet ”Lagändring krävs mot revisorernas skattekyphål” - http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/lagandring-kravs-mot-revisorernas-skattekyphal_5856189.svd hämtad den 2014-04-04 16:01

Rättsfallsförteckning

Högsta förvaltningsdomstolen

HFD 2012 ref. 13

HFD 2011 ref. 55 (I)

RÅ 2009 ref. 86

RÅ 2009 not. 206

RÅ 2008 ref. 14

RÅ 2004 ref. 33

RÅ 2004 not. 176

RÅ 2002 ref. 53

RÅ 2000 ref. 56

RÅ 1997 ref. 81

RÅ 1996 ref. 44

RÅ 1996 ref. 75

RÅ 1989 not. 196

RÅ 1986 ref. 36

RÅ 1986 ref. 44

RÅ 1972 Fi 906

Kammarrätten

Kammarrätten Göteborg, 2005-10-18, mål nr 4065-04

Förvaltningsdomstolen

Förvaltningsrätten Stockholm, 2014-01-31, mål nr 7382-13 7385-13

Skatterättsnämndens förhandsbesked

Skatterättsnämndens förhandsbesked den 18 september 2009, dnr 23-09/D